

Motion

1978/79:2366

av Nils Hörberg

med anledning av propositionen 1978/79:160 om fortsatt reformering av inkomstskatten, m. m.

Avveckla "orättvisa" skatteförmåner så får staten inkomstförstärkning

1. Sammanfattning

Motionen godtar propositionens huvuddrag men anser att inkomstbortfallet för staten genom sänkning av inkomstskatten bör kompenseras bl. a. genom minskning av "orättvisa" skatteförmåner.

- SLOPA RÄTT TILL AVDRAG FÖR FRIVILLIGA PERIODISKA UNDERSTÖD.
- OMVÄNDA RÄTTEN TILL RÄNTEAVDRAG från inkomsten till procentuell reduktion av skatten, lika för alla inkomstnivåer.
- AVVECKLA HEMMAMAKESKATTEREDUKTIONEN till en början för barnlösa hemmamakar födda efter 1929.
- MINSKA SKATTEFÖRMÅNERNA VID FASTIGHETSFÖRSÄLJNING.
- FÖRBJUD RÄTT TILL AVDRAG FÖR FÖRETAGENS REPRESENTATIONSKOSTNADER OCH AVGIFTER TILL ARBETSGIVARORGANISATIONER.

2. Slopa rätt till avdrag för frivilliga periodiska understöd

För frivilliga periodiska understöd medges i dag avdrag med högst 5 000 kr. per år och mottagare. Före 1974 var avdragsrätten obegränsad.

Avdragsrätten har ansetts socialt motiverad t. ex. vid understöd till behövande. De sociala skälen för avdragsrätten har minskat i styrka i takt med utbyggandet av samhällets socialpolitiska åtaganden.

Avdragsrätten har missbrukats bl. a. så, att personer med hög marginalskatt betalat periodiskt understöd till annan med längre marginalskatt, varefter skattevinsten ibland delats. Frivilligt periodiskt understöd har också missbrukats via utbetalningar till utlandet, vilka i många fall gjorts för att där bygga upp ett sparkapital.

Om det fortfarande av sociala skäl skulle vara motiverat för en medborgare att betala periodiskt understöd till en annan i Sverige, bör sådant kunna ske utan avdragsrätt för den förre och utan skattskyldighet för den senare. Det periodiska understödets storlek kan utan svårighet anpassas till den sålunda

förändrade beskattningssituationen. – Utbetalningar till utlandet med avdragsrätt bör av kontrollskäl ej medgivas.

Efter erforderlig departementsutredning bör lagförslag om slopande av avdragsrätten för frivilliga periodiska understöd kunna föreläggas riksdagen för ikraftträdande den 1 januari 1980.

3. Omvandla ränteavdragsrätten

Rätten till ränteavdrag från inkomsten skapar "orättvisor" mellan inkomsttagare med olika inkomstnivåer på grund av skilda marginalprocent-satser i den statliga inkomstskatten. Ett exempel kan vara tillräckligt för att belysa fallet:

Om två löntagare med t. ex. 80 000 resp. 160 000 kr. i årsinkomst köper identiska egnahem med samma räntekostnader, så får den med 80 000 kr. i inkomst ca 58 % i skattebidrag till räntekostnaden medan den med 160 000 kr. i inkomst får ca 82 %.

RÄTTVISA BETRÄFFANDE RÄNTEAVDRAGSRÄTTEN SKULLE KUNNA SKAPAS OM DENNA RÄTT TILL AVDRAG FRÅN INKOMSTEN OMVANDLADES TILL SKATTEREDUKTION, BASE-RAD PÅ SAMMA PROCENTSATS FÖR ALLA INKOMSTNIVÅER T. EX. 50 %.

Principen att använda skattereduktion finns redan tillämpad i annat sammanhang. Från hösten 1978 har införts ett nytt system för sparande i bank eller till aktiefond som med viss maximering berättigar till årligt avdrag från skatten med 20 % av sparbeloppet, lika för alla inkomstnivåer. I propositionen föreslås också att rätt till avdrag för gåva till speciellt ändamål med viss maximering skall berättiga till årligt avdrag från skatten med 50 % av gåvobeloppet, lika för alla inkomstnivåer.

Efter erforderlig departementsutredning bör lagförslag om omvandling av ränteavdrag från inkomsten till procentuellt avdrag från skatten – lika för alla inkomstnivåer – kunna föreläggas riksdagen hösten 1979. Med hänsyn till en sådan förändrings inverkan på lång sikt för många medborgares personliga ekonomiska planering torde en successiv omvandlingsreform bli nödvändig. Med ett första steg från den 1 januari 1980 borde omvandlingen till avdragsrätt från skatten med 50 % kunna ske successivt under exempelvis fem år så att t. ex. för inkomståret 1980 20 % av ränteutgiften ger rätt till 50 % skatteminskning medan resten får dras från inkomsten. För inkomståren 1981, 1982 och 1983 skulle avdraget från skatten öka så att det gäller 40, 60 resp. 80 % av ränteutgiften för att från 1984 gälla hela utgiften.

Exempel: ränteutgift 50 000 kr. och marginalsatt 70 %.

Taxe- ringsår	Av ränteutgiften fås		Skattelättnad p. g. a.		Totalt
	skattere- duktion för	avdrag från inkomst för	skattere- duktion 50 %	inkomst- avdrag 70 %	
1979	—	100 % = 50 000	—	35 000	35 000
1980	20 % = 10 000	80 % = 40 000	5 000	28 000	33 000
1981	40 % = 20 000	60 % = 30 000	10 000	21 000	31 000
1982	60 % = 30 000	40 % = 20 000	15 000	14 000	29 000
1983	80 % = 40 000	20 % = 10 000	20 000	7 000	27 000
1984	100 % = 50 000	—	25 000	—	25 000

Man kan givetvis också tänka sig andra metoder för successiv omvandling av avdragsrätt från inkomsten till reduktion av skatten.

4. Avveckla hemmamakeskattereduktionen

Den s. k. hemmamakeskattereduktionen infördes på sin tid för att motverka en del av de övergångsproblem som uppstod bl. a. genom införandet av individuell beskattning av gifta. Det fanns vid skatteomläggningen hemmamakar, som var äldre och saknade möjlighet att "gå ut" på arbetsmarknaden, som saknade yrkesutbildning, som bodde på orter med begränsade arbetstillfällen osv. Redan då hemmamakeskattereduktionen infördes, var den orimlig t. ex. då två barnlösa makar i 40-årsåldern i Stockholm föredrog att leva på den enes inkomst av exempelvis 100 000 kr. och den andre var hemmamake – med en "belöning" i form av skattereduktion med 1 800 kr.

Efter hand som samhällets satsning inom familjepolitiken alltmer koncentrerats till att utjämna ekonomiska olikheter mellan familjer *med* och *utan* barn har hemmamakeskattereduktionen blivit alltmer orimlig. Höjda barnbidrag och bostadsbidrag bör vara de rätta stödformerna inom familjepolitiken.

Successiv avveckling av hemmamakeskattereduktionen borde kunna ske i t. ex. tre steg om 600 kr. vart och ett av inkomståren 1980–1982, i första hand för barnlösa makar/sammanboende, där den yngste är född efter 1929, dvs. för barnlösa hemmamakar under 50 års ålder i år. – Med en sådan metod avvecklar sig hemmamakeskattereduktionen successivt av sig själv för barnlösa makar under de närmaste decennierna. I de fall "hemmamaketillvaron" är beroende av bristande sysselsättningstillfällen på orten bör – om så erfordras för familjens ekonomi – en kompensation kunna utgå av arbetsmarknadspolitiska medel.

För ensamstående med barn – även för förvärvsarbetande sådan – finns ologiskt nog rätten till hemmamakeskattereduktion. Denna typ av hemmamakeskattereduktion – liksom den för hemmamaken i tvåföräldrafamiljen –

kan egentligen ses såsom en del av ersättningen för barnomsorgen. Det vore därför riktigare att denna "belöning" genom skattereduktion för hemmama-ken ersattes av t. ex. ett förhöjt barnbidrag. Eftersom hemmamakevarianten mest förekommer medan barnen är i de allra yngsta åldrarna, vilka är av särskild betydelse för barnens utveckling, borde det vara lämpligt att koncentrera en betydande höjning av barnbidraget till exempelvis barn i åldrarna 1-4 år. En höjning av barnbidraget för dessa åldersgrupper av barn borde ske t. ex. till 30 % av basbeloppet, dvs. en höjning i dag med ca 1 500 kr. per år.

Efter departementsutredning borde lagförslag om avveckling från den 1 januari 1980 i tre steg av hemmamakeskattereduktionen för barnlösa hemmamakar födda efter 1929 kunna framläggas. En plan borde också uppgöras för en successiv avveckling av hemmamakeskattereduktionen för föräldrar och en ersättning av denna med barnbidragshöjningar, t. ex. med tonvikten lagd på särskilt stor höjning för de yngsta barnen.

5. Minska skatteförmånerna vid fastighetsförsäljning

Vinst som uppkommer vid icke-yrkesmässig försäljning av fastighet reduceras normalt både genom att ingångsvärdet uppräknas med en indexklausul och genom ett årligt avdragsbelopp på 3 000 kr. För den sålunda reducerade vinsten erläggs inkomstskatt i vanlig ordning. Om en fastighet som köpts för 100 000 kr. efter 20 år säljs för 400 000 kr. kommer den skattskyldiga delen av vinsten – vid en årlig inflation av 5 % under innehavstiden – att reduceras med drygt 325 000 kr., dvs. endast ca 75 000 kr. blir inkomstbeskattad vinst.

Reglerna för reducering av uppkommen vinst före beskattningen är mycket fördelaktiga. Närmast stötande ter det sig att inflationsuppräknningen av ingångsvärdet får ske inte bara på investerade egna sparmedel utan även på den del som består av upplånat kapital. De sparare som via kreditinstitut möjliggjort fastighetsinnehavet får ingen som helst kompensation för den inflationsförlust som de gör under "sparåren" medan låntagaren (fastighetsförsäljaren) får skattefrihet för de lånade medlens inflationsförändring.

Sparande, t. ex. i bank, i premieobligationer eller i aktier, har inte motsvarande inflationsuppräkningsklausul när det gäller att få skattebelastningen reducerad. En reform måste ske antingen så att andra sparformer får ett med fastighetsförsäljningsvinsten jämförbart inflationsskydd, om ett sådant är tekniskt och praktiskt möjligt att konstruera, eller så att förmånerna vid beskattning av fastighetsförsäljningsvinst reduceras. – I varje fall måste rätten till inflationsskydd av lånedelen i fastighetsvärdet upphävas.

Den enklaste lösningen synes vara att – i avvaktan på pågående utredning om sparande- och beskattningen över huvud taget – reducera rätten till vinstminskning vid framräkandet av den skattskyldiga delen av fastighetsförsäljningsvinsten med ca 50 %. Efter erforderlig departementsutredning

borde en sådan provisorisk förmånsreducering kunna ske med giltighet från den 1 januari 1980.

6. Förbjud rätt till avdrag för representationskostnader m. m.

Företagens kostnader för representation är avdragsgilla liksom andra kostnader av försäljningskostnadstyp. Vissa reduktionsregler finns fastställda för hur mycket sådan representation får kosta per person.

Enligt uppgifter uppgår företagens avdragsgilla representationskostnader till så stort belopp att skattebetalarna får subventionera med ca 400 milj. kr. per år. Då deltagarna i sådan representation till icke oväsentlig del består av företagsledare och högre tjänstemän i det representerande företaget, ter det sig utmanande att andra skattebetalare skall bidra till kostnaderna för sådana måltider.

I propositionen redovisar statsrådet skäl för att han icke är beredd att framlägga förslag om rätt till avdrag för erlagda fackföreningsavgifter. Skälen är i stort dels att den sammanlagda avdragssumman skulle bli så stor att den skulle få "påtagliga statsfinansiella konsekvenser", dels att ett betydande merarbete för individuell kontroll av de skattskyldigas avdrag skulle bli följden. – Båda dessa skäl talar emot att en ny avdragsrätt införs för fackföreningsavgifter.

En konsekvens måste emellertid bli att icke heller arbetstagarnas motpart på arbetsmarknaden – företagarna – får behålla rätten till avdrag för sina avgifter till arbetsgivarorganisationerna. Det måste anses såsom ett rimligt rättvisekrav att företagens rätt till avdrag för avgifter till arbetsgivarorganisationer o. d. slopas.

Efter erforderliga departementsutredningar bör lagförslag med verkan från den 1 januari 1980 kunna föreläggas riksdagen om slopande av företagens rätt till avdrag för representationskostnader och avgifter till arbetsgivarorganisationer.

7. Inkomstförstärkning

Ovan framförda förslag till avvecklande av "orättvisa" skatteförmåner borde kunna ge samhället inkomstförstärkning i stort enligt följande:

Åtgärd	Effekt i milj. kr. per år från	
	1980	1984
Slopandet av rätt till avdrag för frivilliga periodiska understöd, netto ca	40	40
Omvandling av ränteavdrag från inkomsten till reduktion av skatten med 50 %, ca	340	1 700
Avveckling av hemmamakeskattereduktionen för barnlösa hemmamakar födda efter 1929, ca	50	150
Minskade skatteförmåner vid vinst p. g. a. fastighetsförsäljning, ca	350	350
Förbjuden rätt till avdrag för företagens representationskostnader och avgifter till arbetsgivarorganisationer, ca	400	400
Total inkomstförstärkning för staten, ca	1 180	2 640

AVVECKLING AV "ORÄTTVISA" SKATTEFÖRMÅNER

- ☐ ger staten icke oväsentlig inkomstförstärkning som kompensation för föreslagna sänkningar av inkomstskatten,
- ☐ belastar i stort skattebetalare, som kan bära skattesärpningen,
- ☐ kan inte bli inflationsdrivande,
- ☐ gör det mindre nödvändigt att höja allmänna konsumtionsskatter, vilka senare skulle drabba de ekonomiskt sämst ställda i samhället och dra med sig behov av kompenserande insatser.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att åtgärder i
enlighet med motionens tankegångar bör övervägas.

Stockholm den 29 mars 1979

NILS HÖRBERG (fp)